

Psykosocial belastning i arbete: Vad säger lagen?

Webbseminarium 18.9.2024 kl. 13–14

tyosuojelu.fi/live38



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet



Överinspektör
Rosita Säisä



Inspektör
Annika Nyman-Koskinen



Arbetarskydds- myndigheten

- Regionförvaltningsverkets (RFV) fem regionala ansvarsområden för arbetarskyddet fungerar som regionala arbetarskyddsmyndigheter.
- Tillsyn och rådgivning
 - Arbetsförhållanden
 - Anställningsförhållande
 - Psykosocial belastning



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Material och inspelning

- Material på evenemangets webbplats: **Tyosuoja.fi/live38**
- Inspelningen publiceras de närmaste dagarna på samma sida.
- Chatten är öppen för frågor och kommentarer!
Vi behandlar frågorna i nästa avsnitt av podcasten *Työsuoja puhekielellä*.



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Programmet

- Vilka är de psykosociala belastningsfaktorerna i arbetet?
- Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma de psykosociala belastningsfaktorerna i arbetet
- Beakta följande när du planerar åtgärder för att hantera belastning
- Åtgärdernas effektivitet ska följas upp
- Instruera, informera, säkerställ och observera



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet



Överinspektör
Rosita Säisä



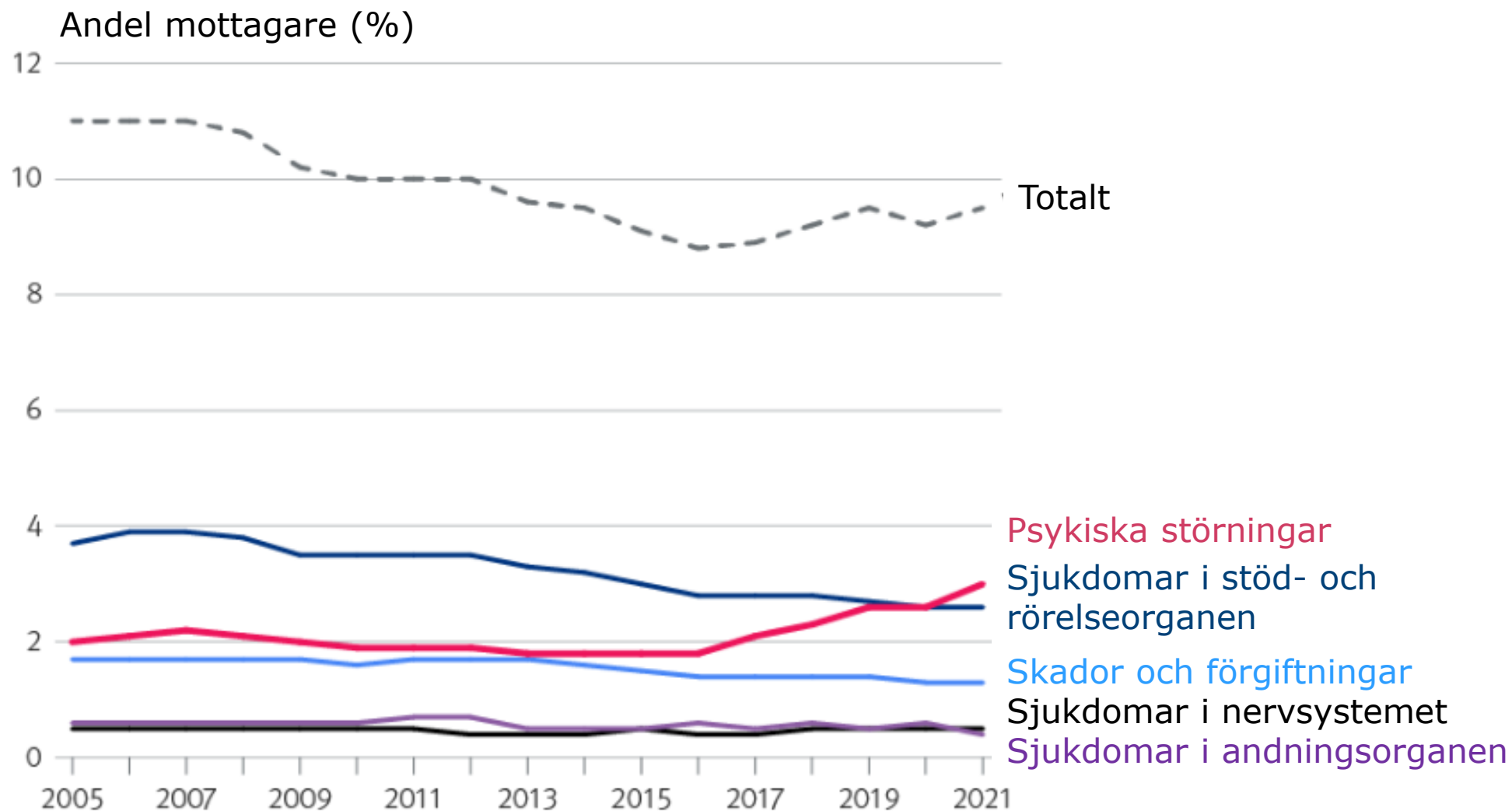
Inspektör
Annika Nyman-Koskinen



Vilka är de psykosociala
belastningsfaktorererna?

Andelen (%) 16–67-åringar som fått sjukdagpenning under året i de högsta sjukdomsgrupperna 2005–2021

"Sjukdagpenning som betalas ut på grund av psykiska störningar fortsätter att öka."





Varför är det viktigt att hantera psykosocial belastning på arbetsplatsen?

- Arbetsgivaren har en **lagstadgad skyldighet** att utreda och bedöma belastningen på arbetsplatsen och dess konsekvenser.
- Ekonomiska konsekvenser/besparingar
- Arbetsgivarbild
- Brist på arbetskraft/kontinuerliga arbetsförhållanden
- Arbetets produktivitet
- Längre yrkeskarriärer
- Samhälleliga konsekvenser

När man talar om psykosocial belastning i arbetet

Työsuojelu.fi
Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu



- Åh! Vad är det där för varelser i taket på vår arbetsplats?
- Ingen fara, de är psykosociala belastningsfaktorer. De uppkommer på alla arbetsplatser.
- Det finns många olika typer av dem och det är bra att vara medveten om dem. Till exempel är en av dem "oklara arbetsbeskrivningar". Den där är "kontinuerliga avbrott". Den där gröna är "dåligt samarbete".
- Är de farliga?
- Nä, bara de hålls under kontroll.
- Okej. Tack chefen, bra att veta.

Vilka är de psykosociala belastningsfaktorerna i arbetet?

- **Belastningsfaktorer som anknyter till organisering av arbetet:** Arbetsmängd, tidspress, arbetstider, engagemang i arbetet. Resor, mobilt arbete. Brister i arbetsredskapen eller arbetsförhållandena. Oklara uppgiftsbeskrivningar, mål, ansvar eller arbetsfördelning.
- **Belastningsfaktorer som anknyter till arbetets innehåll:** Enformigt arbete. Arbetets splittring, kontinuerliga avbrott. Arbetets kvalitativa krav, överdriven mängd information. Oproportionerligt ansvar. Ständig uppmärksamhet. Svåra interaktionssituationer i klientarbetet.
- **Belastningsfaktorer som anknyter till arbetsgemenskapens sociala funktion:** Ensamarbete. Samarbete eller växelverkan som inte fungerar. Dålig kommunikation. Bristfälligt stöd av chefen eller arbetskamraterna. Trakasserier och annat osakligt bemötande. Ojämnt eller diskriminerande bemötande.

Arbetets psykosociala belastningsfaktorer





Arbetsgivarens skyldighet att utreda och
bedöma de psykosociala
belastningsfaktorerna i arbetet

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma de psykosociala belastningsfaktorerna i arbetet baserar sig på **arbetarskyddslagen**

Utredning och bedömning av riskerna i arbetet (10§):

Arbetsgivaren ska med beaktande av arbetets och verksamhetens art tillräckligt systematiskt reda ut och identifiera de olägenheter och risker som beror på arbetet, arbetstiderna, arbetslokalen, arbetsmiljön i övrigt och arbetsförhållandena samt, om olägenheterna och riskerna inte kan undanröjas, bedöma deras betydelse för arbetstagarnas säkerhet och hälsa.



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

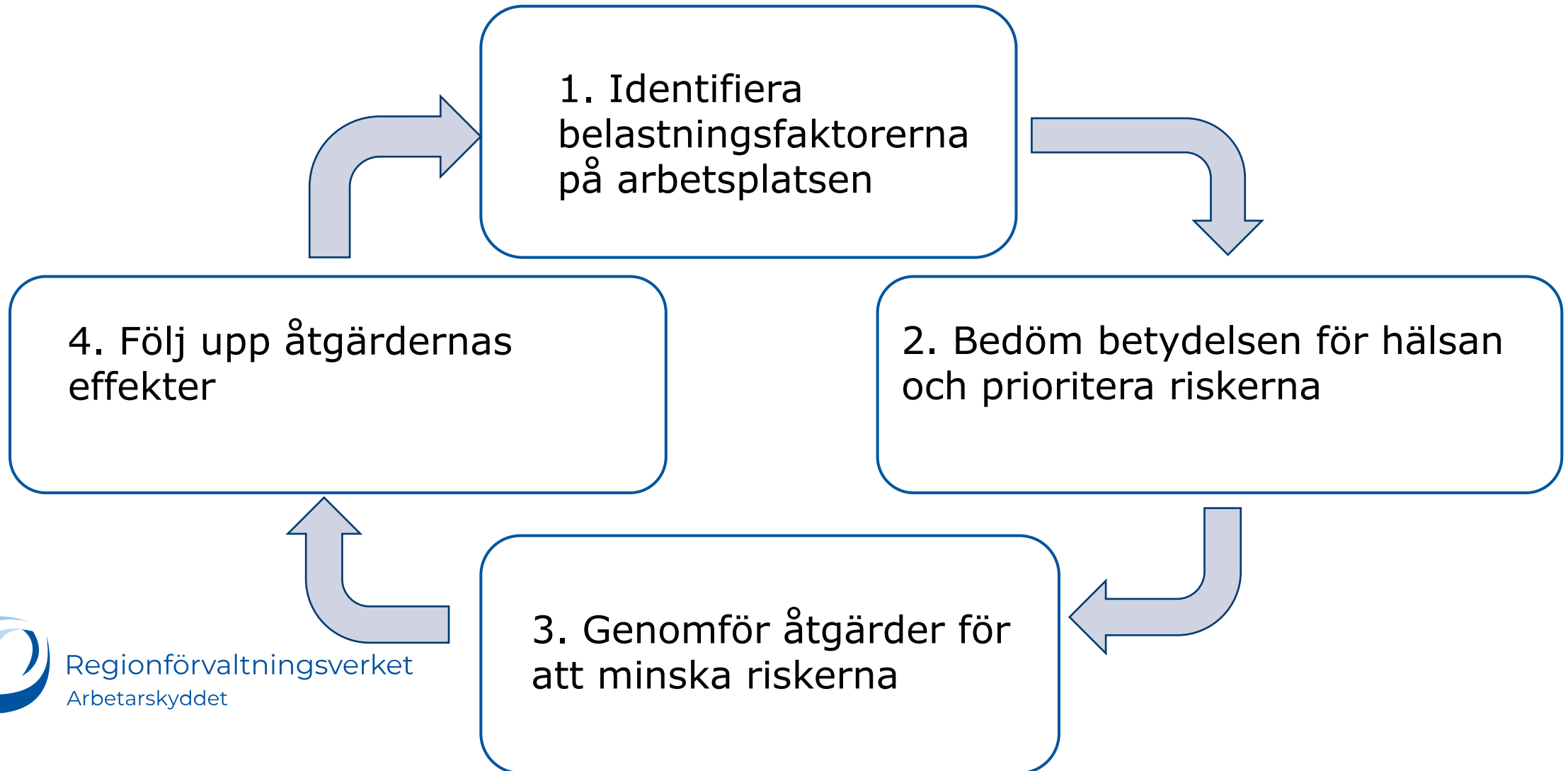
Omständigheter som ska beaktas vid utredning och bedömning av riskerna i arbetet

1. Risken för olycksfall och annan förlust av hälsan. Särskilt de olägenheter och risker som förekommer i arbetet eller på arbetsplatsen som avses i femte kapitlet i arbetarskyddslagen.
2. Olycksfall, yrkessjukdomar och arbetsrelaterade sjukdomar samt risksituationer som förekommit.
3. Arbetstagarens ålder, **åldrande**, kön, yrkesskicklighet och andra personliga förutsättningar.
4. Fysiska belastningsfaktorer i arbetet samt belastningsfaktorer som anknyter till **arbetets innehåll, organisering av arbetet och till arbetsgemenskapens sociala funktion**.
5. Arbetsrelaterat resande utanför arbetstiden.
6. Eventuell fara för den reproduktiva hälsan.
7. Andra motsvarande omständigheter.



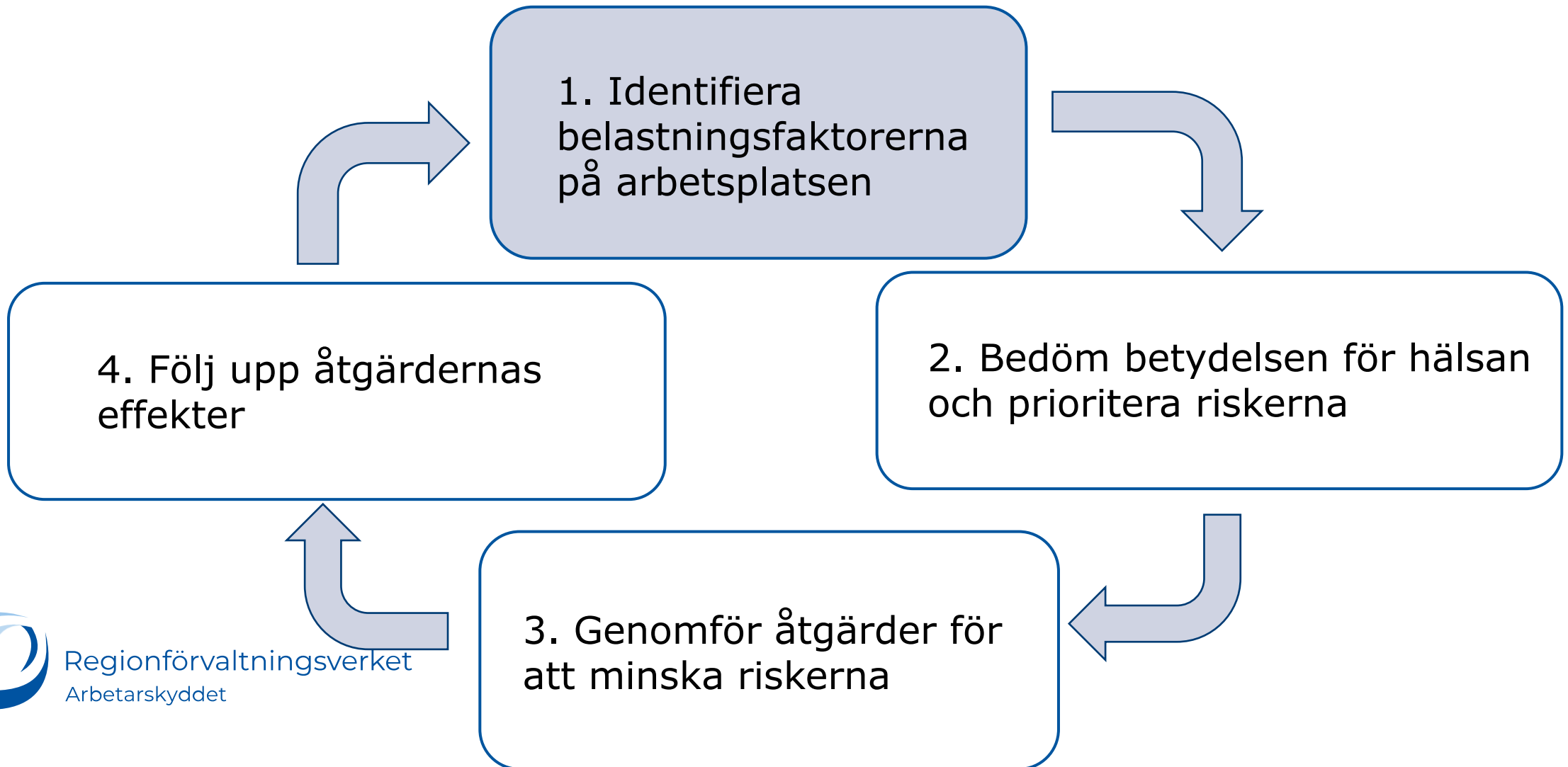
Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma belastningsfaktorerna i arbetet



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma belastningsfaktorerna i arbetet



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

“

Utred heltäckande
och beakta
grundorsakerna!



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Vad ska beaktas i utredningen?

- Systematik och omfattning: alla arbetsuppgifter och arbetsskeden, uppgiftshelheter, yrkesgrupper osv.
- Tillräckligt detaljerad, kartlägg de så kallade grundorsakerna.

“

Utnyttja
hjälpmedel och
ta emot
företagshälso-
vårdens stöd.

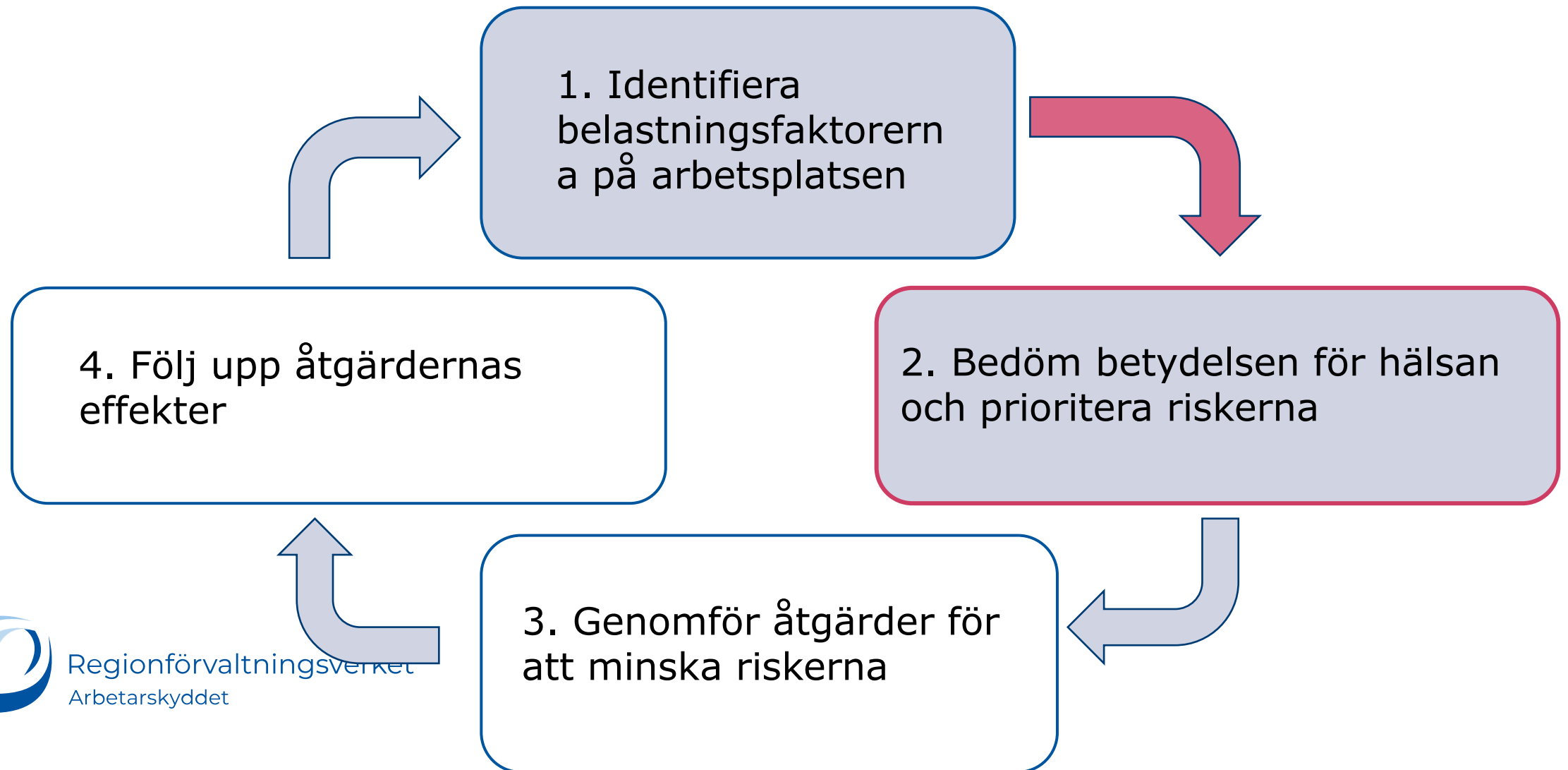


Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Hjälpmedel för identifiering

- Checklistor och frågeformulär, bl.a.
 - Arbetarskyddscentralens blankett
 - Arbetarskyddsförvaltningens enkät
Arbetets psykosociala belastningsfaktorer
- Undersökningar om välmående i arbete och arbetsklimat
- Intervjuer med representanter för personalen
- Utvecklingssamtal
- Arbetstidsbokföring, antal resdagar
- Du kan be företagshälsovården om hjälp!
- Aktuell information förutsätter kontinuerlig uppdatering.

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma belastningsfaktorerna i arbetet



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Bedömning av betydelsen för hälsan

- Ska göras för alla identifierade belastningsfaktorer (enskilt)
- Bedömning av hälsorisken, det vill säga bedömning av riskens omfattning
- Förutsätter tillräckliga uppgifter om belastningsfaktorernas hälsoeffekter
- Olika metoder och mätare kan utnyttjas
 - risknivån ska anges tydligt
 - till exempel i Arbetarskyddscentralens blankett blir risknivån genom korstabell av sannolikheten för händelsen och följdernas allvar antingen obetydlig, ringa, måttlig, betydande eller outhärdlig
- Du kan be företagshälsovården om hjälp vid behov.



Företagshälsovården som stöd för arbetsgivaren

Företagshälsovården som stöd för arbetsgivaren

- Om arbetsgivaren inte har tillräcklig sakkunskap för att utreda eller bedöma den psykosociala belastningen, kan arbetsgivaren anlita företagshälsovården till hjälp.
- Vid behov ska arbetsplatsen genomgå en riktad arbetsplatsutredning där man närmare sätter sig in i de psykosociala riskfaktorerna på arbetsplatsen.
- I företagshälsovårdens arbetsplatsutredning identifierar och bedömer man psykosociala belastningsfaktorer på arbetsplatsen på ett heltäckande sätt, drar slutsatser om situationen och presenterar åtgärdsförslag för arbetsgivaren för att hantera belastningen.



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Företagshälsovårdens arbetsplatsutredning

Arbetsgivaren ansvarar för

- genomförandet av arbetsplatsutredningen
- att företagshälsovården får tillräckliga uppgifter för att bedöma och förebygga hälsorisker och -olägenheter
- säkerställandet av att arbetsplatsutredningen är aktuell
- framläggande av arbetsplatsutredningen på arbetsplatsen
- att se till att utredningen är så omfattande att företagshälsovården kan ge åtgärdsförslag till arbetsgivaren för att främja arbetsförhållandena
- att besluta om företagshälsovårdens åtgärdsförslag.

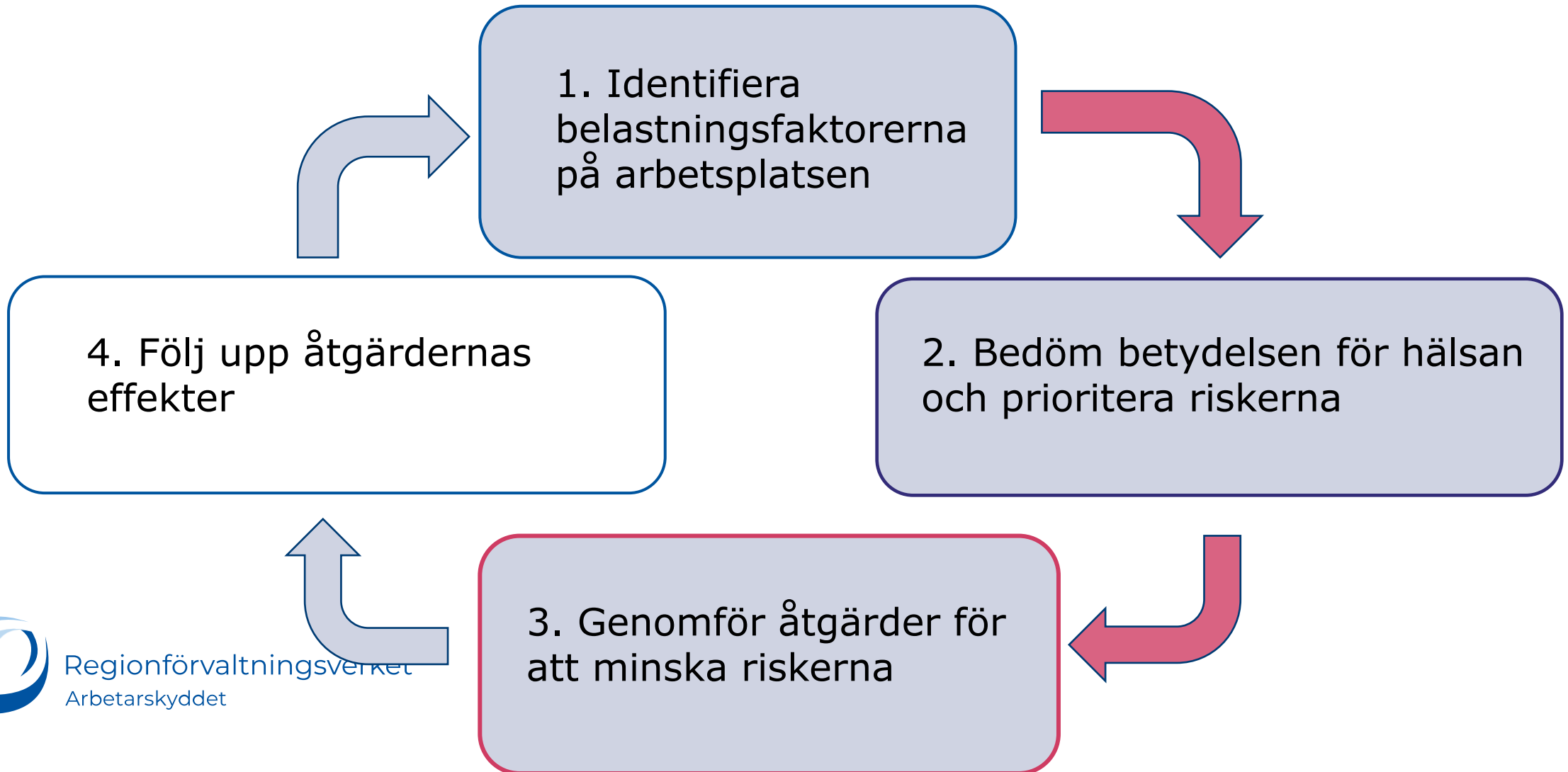


Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet



Beakta följande när du planerar
åtgärder för att hantera belastning

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma belastningsfaktorerna i arbetet



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Beakta följande när du planerar åtgärder för att hantera belastning

- Enligt 8 § i arbetarskyddslagen ska arbetsgivaren planera, välja, dimensionera och genomföra de åtgärder som behövs för att förbättra arbetsförhållandena.
- Belastningen på arbetsplatsen måste hanteras på ett förebyggande sätt!
- Riskerna ska identifieras tillräckligt detaljerat för att åtgärderna ska kunna riktas rätt.
- Åtgärderna ska i första hand inriktas mot de mest betydande belastningsfaktorerna.
- Kom ihåg den rätta ordningsföljden enligt 8 § i arbetarskyddslagen när du planerar åtgärder.



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Åtgärdernas ordningsföljd enligt arbetarskyddslagen

1. Uppkomst av risker och olägenheter förhindras
 2. Eliminera eller minska skadliga belastningsfaktorer (åtgärder som inriktas mot orsakerna)
 3. Erbjud arbetstagarna hanteringsmetoder (åtgärder som minskar effekten)
 4. Skapa stödpraxis för arbetstagare med skadlig belastning (åtgärder som inriktas mot negativa följder)
- Utgångspunkten är att belastningsfaktorn ska minskas på ett eller annat sätt om den risk som belastningsfaktorerna orsakar är betydande.
 - Om risken är liten kan det räcka med att arbetstagarna erbjuds hanteringsmetoder och att det finns fungerande praxis på arbetsplatsen ifall arbetstagaren belastas skadligt.

Åtgärder: arbetsmängd/arbetstakt



Åtgärder: bristfälligt chefsstöd

Uppkomsten av belastningsfaktorns skadliga effekter förhindras

Minskar belastningsfaktorns skadliga effekter

Bättre möjligheter att hålla sig frisk och fortsätta arbeta

Belastnings-
faktor:
bristfälligt
chefsstöd

1. Inriktas mot
orsakerna

- fastställande av chefsansvar
- säkerställandet av tillräckliga resurser
- chefsutbildning
- definition av verktyg för chefsarbetet

2. Effekten
minskas av

- färdiga verksamhetsmodeller för störningssituationer
- stärkande av resursfaktorer: t.ex. kollegialt samarbete
- definition av samarbete med företagshälsovården och arbetarskyddet

3. Åtgärder som
riktas mot
negativa följder

- tidigt stöd
- modeller för återgång till arbetet
- anpassning av arbetet

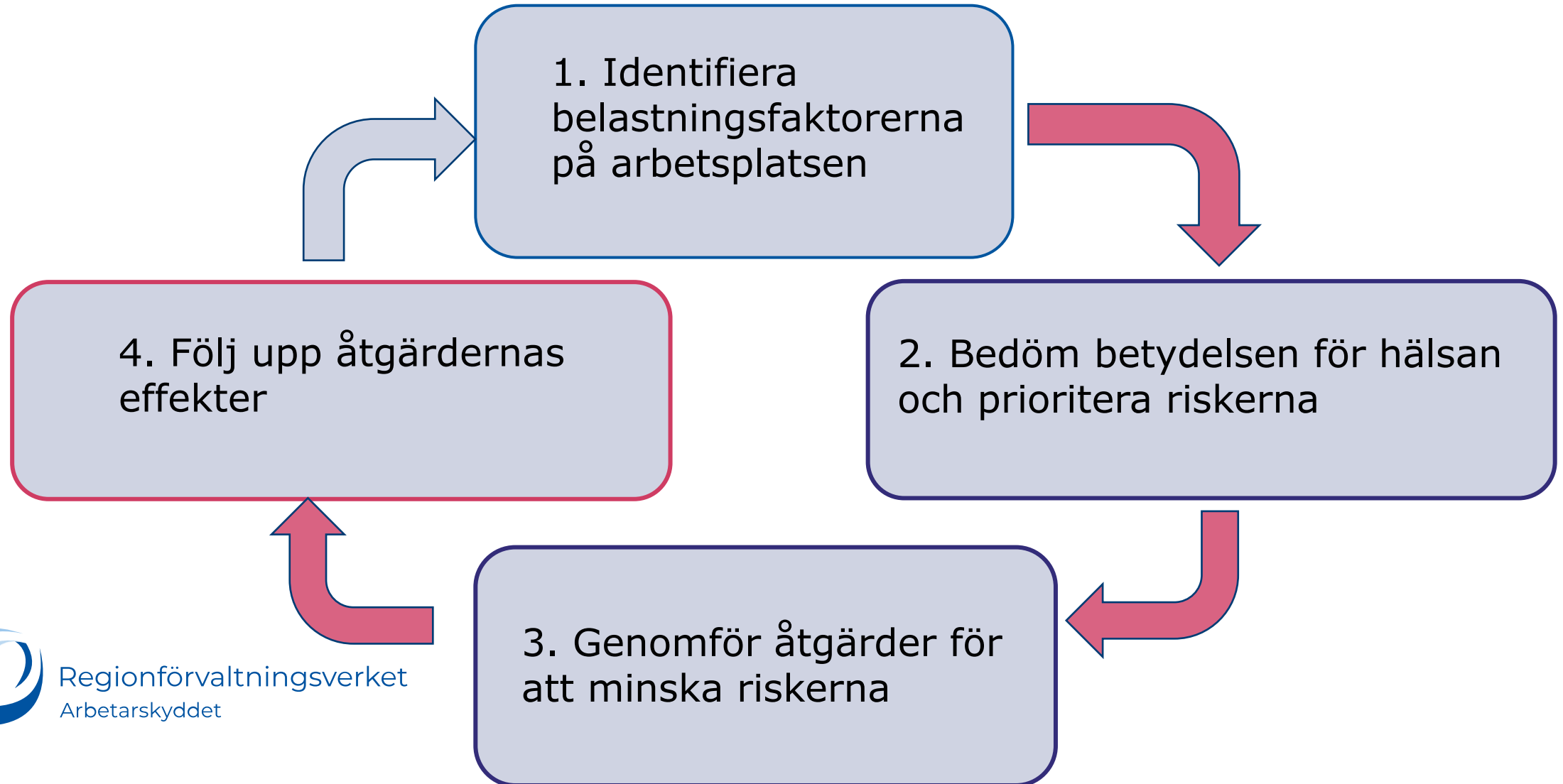


Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet



Åtgärdernas effekter
bör följas upp

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma belastningsfaktorer i arbetet



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

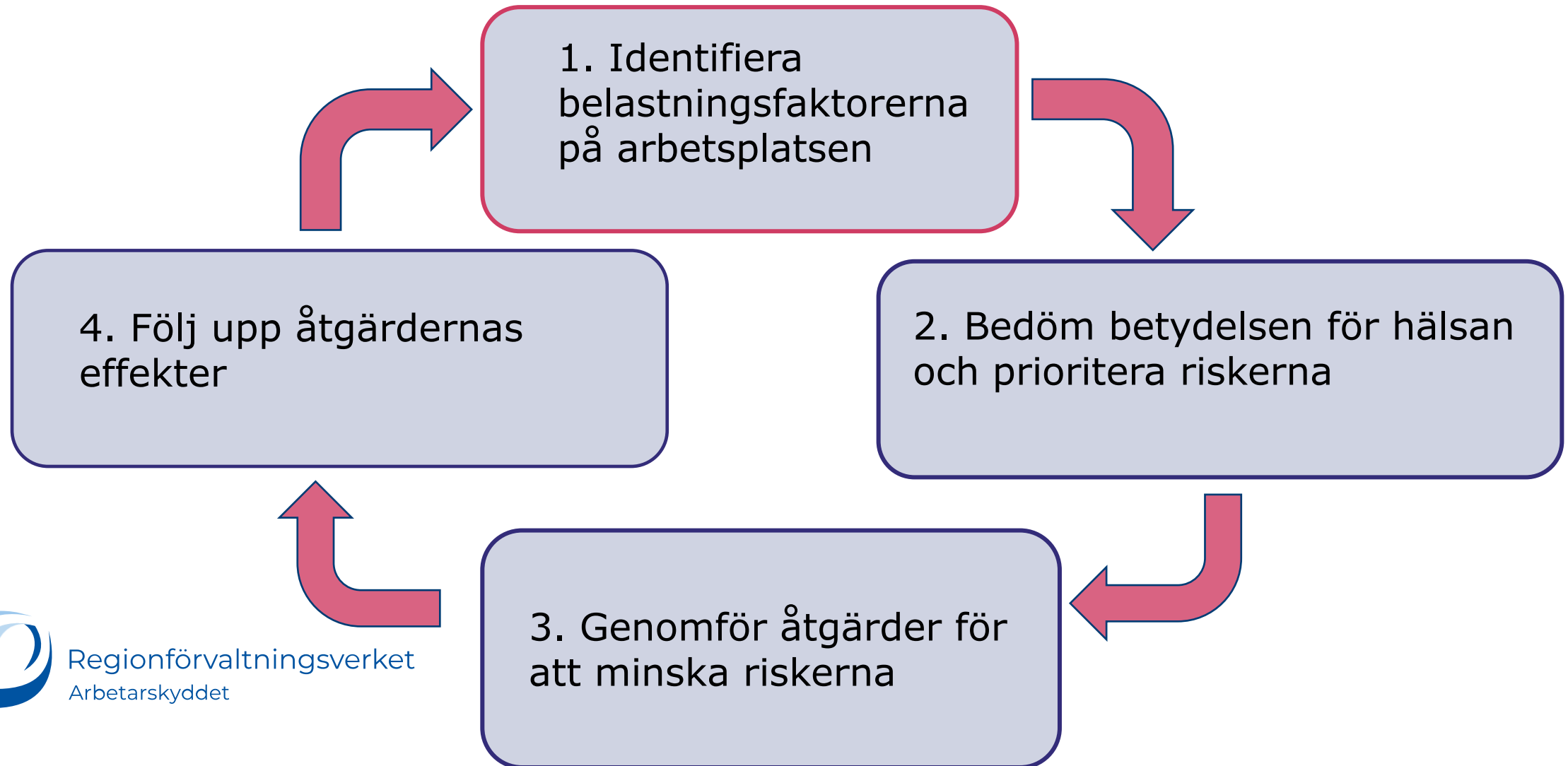
Uppföljningen av åtgärdernas effekter

- Enligt 8 § i arbetarskyddslagen ska arbetsgivaren också sörja för de vidtagna åtgärdernas effekter på säkerheten och hälsan i arbetet.
- Uppföljningen kan genomföras bland annat i samband med att utredningen och bedömningen av risker uppdateras (samma metod för identifiering och bedömning används).
- Det är bra att på förhand fastställa metoderna och tidpunkterna för uppföljningen
 - systematiska och tillförlitliga mätare
- Användning av företagshälsovårdens sakkunskap



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Arbetsgivarens skyldighet att utreda och bedöma belastningsfaktorerna i arbetet



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet



Instruera, informera,
säkerställ och observera

Informera, instruera, ge stöd och säkerställ

- Ge arbetstagarna information om psykosociala belastningsfaktorer samt undervisning och handledning i metoder för att undvika och hantera dem.
- Instruera de anställda om hur de ska agera om de upplever att de belastas i arbetet på ett sätt som äventyrar deras hälsa.
- Säkerställ att cheferna har förutsättningar att sköta sina uppgifter som gäller psykosocial belastning.
- Se till att det på arbetsplatsen finns fungerande praxis för att upptäcka skadlig arbetsbelastning i tillräckligt god tid.



- Åh! Tack.
- Sluta belasta! Stick!



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

- Utred belastningsfaktorerna på din arbetsplats!



Stöd för identifiering

- Arbetarskyddsförvaltningens webbtjänst innehåller den avgiftsfria enkäten Arbetets psykosociala belastningsfaktor som kan användas på arbetsplatserna som stöd för identifieringen av belastningsfaktorer.
- [Läs mer om enkäten](https://tyosuojelu.fi/kuormituskysely) på Tyosuojelu.fi!



**Stöd och
information
finns att
tillgå!**

Var får jag information efter webinariet?

- [Tyosuojelu.fi](https://tyosuojelu.fi):
[Psykosocial belastning](#)
- [YouTube: Työsuojeluhallinto](#)
 - Inspelningar av webinarierna
 - [Video: Identifiering av psykosociala belastningsfaktorer](#)
 - Obs! textning får väljas på svenska
- [Dagens webinarium och podcast:](#)
[Tyosuojelu.fi/live38](https://tyosuojelu.fi/live38)

“

**Se inspelningen:
Tyosuojelu.fi/live**



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet

Våra övriga webinarier

Anmäl dig!

- Työntekijän kuormittuminen – Tunnista, selvitä ja toimi! 9.10.2024 kl. 13–14

Se inspelningen!

- Häirinnän ennaltaehkäisy ja käsittely työpaikalla
- Anställningsförhållandet i ett nötskal
- Esihenkilötyön psykososialinen kuormitus hallintaan



Information om arbetsskydd och våra evenemang

- Prenumerera på vårt nyhetsbrev tyosuoja.fi/nyhetsbrev
- Se inspelningar från våra webbseminarier som har textning på svenska: tyosuoja.fi/sv > Om oss > [Evenemang](#)

Följ oss på sociala medier!

LinkedIn: Aluehallintovirasto – Työsuoja

Facebook: Työsuejeluhallinto

X: @tervettatyota

Instagram: Työsuoja

YouTube: Työsuejeluhallinto

Spotify (podcast): Työsuejeluhallinto



Regionförvaltningsverket
Arbetarskyddet